

ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Effects of Professionalism on the Audit Quality of Certified Public Accountants in the Bangkok Metropolitan Region

วิไลวรรณ โพนศิริ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในกรุงเทพมหานคร สมมติฐานการวิจัยคือ ความเป็นมืออาชีพมีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ประชากรมีจำนวน 1,411 คน และขนาดตัวอย่าง 302 คน การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกันยายนถึงเดือนธันวาคม 2561 ผลการวิจัยพบว่า (1) ความเป็นมืออาชีพ ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านบุคคล และด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (2) ความเป็นมืออาชีพด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้อง (3) ความเป็นมืออาชีพด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความเที่ยงธรรม ด้านความชัดเจน และด้านความสมบูรณ์ (4) ความเป็นมืออาชีพด้านบุคคลมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความกะทัดรัดและด้านความคิดสร้างสรรค์ และ (5) ความเป็นมืออาชีพด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงธรรม และด้านความชัดเจน ข้อเสนอแนะของงานวิจัยคือ ผู้สอบบัญชีสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการสอบบัญชีให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป และยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีของไทยให้เป็นที่ยอมรับ

คำสำคัญ: ความเป็นมืออาชีพ, คุณภาพการสอบบัญชี, ผู้สอบบัญชี

¹ อาจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด E-mail : wilaiwan_phonsiri@hotmail.com

Abstract

This research aimed to examine the effects of professionalism on the audit quality of certified public accountants in the Bangkok Metropolitan Region. The research hypothesis was that professionalism has an effect on the audit quality of certified public accountants. The 302 samples were randomly selected from the population of 1,411. The data were collected from September to December 2018. The findings were as follows: (1) Professionalism in the areas of smart learning abilities, technical and functional competencies, personal characteristics, and interpersonal and communication skills had positive effects on the overall audit quality. (2) Professionalism in the area of smart learning abilities had a positive effect on the audit quality in terms of accuracy. (3) Professionalism in the area of technical and functional competencies had a positive effect on the audit quality in terms of objectiveness, clearness and completion. (4) Professionalism in the area of personal characteristics had a positive effect on the audit quality in terms of conciseness and creativity. (5) Professionalism in the area of interpersonal and communication skills had a positive effect on the audit quality in terms of accuracy, objectiveness and clearness. It is concluded that this research findings could be applied by auditors as an auditing guidance in accordance with the general requirements based on the certified accounting standards in order to uplift the quality of Thai audit work.

Keywords: professionalism, audit quality, auditor

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

จากการล้มละลายของบริษัท Enron ในประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีที่ได้มีการตกแต่งกำไรในงบการเงินทำให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในเรื่องความถูกต้องและเชื่อถือได้ของงบการเงินที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้ใช้งบการเงินและผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการทั้ง ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เจ้าหนี้ หน่วยงานกำกับดูแล ธนาการและสถาบันการเงิน เป็นต้น ทำให้นานาประเทศได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของรายงานทางการเงินมากขึ้น โดยมีมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดให้มีระบบการกำกับดูแลการสอบบัญชีอย่างเข้มงวดขึ้นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และป้องกันการเกิดข้อผิดพลาดในอนาคตเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี (ลัดดาวัลย์ ยอดบัว และกนกศักดิ์ สุวัฒนสินธิ์, 2560, หน้า 2) โดยผู้สอบบัญชีต้องแสดงความคิดเห็น ในงบการเงินว่างการเงินนั้นได้จัดทำเป็นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ ซึ่งในการแสดงความเห็นดังกล่าว ผู้สอบบัญชีต้องใช้วิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของตนเอง ภายใต้การเรียนรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีเยี่ยงมืออาชีพ (Alktani and Ghareeb, 2014, p.95)

ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) คือ การปฏิบัติงานด้านความรู้ความสามารถ มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน นอกจากนี้ความเป็นมืออาชีพยังต้องสะสมประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นเวลานาน จนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพการสอบบัญชีในการแสดงความเห็นต่องบการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลงานของผู้สอบบัญชีเป็นที่ยอมรับ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้งบการเงินและช่วยให้ง่ายในการตัดสินใจประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ อย่างชาญฉลาด (Intellectual) ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (Technical and Functional) ด้านบุคคล (Personal) ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร Interpersonal and Communication (สิริรัสมิภา พวงพิลา, 2560)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียากร ปรีโยทัย และสุภัทรร ทวีจันทร์ (2560), บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น ความเป็นมืออาชีพเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถที่มีคุณภาพ แลทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนส่งผลให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีมีคุณภาพมากขึ้น ทำให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทันต่อเวลาที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ มีความถูกต้องสมบูรณ์ สร้างความพึงพอใจและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้งบการเงินต่อไป

สำหรับคุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality) เป็นผลสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ปฏิบัติงานสอบบัญชีโดยใช้ความรู้ความสามารถ ความชำนาญทางวิชาชีพในการสอบบัญชีอย่างเต็มที่ แสดงความเห็นในงบการเงินอย่างเป็นอิสระ ไม่ละเลยต่อข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ รวมทั้งปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป โดยผ่านรายงานทางการเงินที่มีความถูกต้องปราศจากข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญ สามารถสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีรณ ตีระณะประกิจ และศิลปพร ศรีจันทพร, 2552, หน้า 69) ตัวชี้วัดคุณภาพการสอบบัญชี ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความเที่ยงธรรม (Objectiveness) ด้านความชัดเจน (Clearness) ด้านความกะทัดรัด (Conciseness) ด้านความสร้างสรรค์ (Creation) ด้านความสมบูรณ์ (Completion) ด้านความทันกาล (Timeliness) ดังนั้น คุณภาพการสอบบัญชีจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการแสดงความเห็นในงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รวมทั้งการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีและ

ความเป็นอิสระจากกิจการที่ตรวจสอบ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการสอบบัญชีมีมากขึ้น และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินต่อไป

นอกจากนี้แล้วผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant) คือ ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินของนิติบุคคลที่พิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชน และแสดงความเห็นต่องบการเงินว่าถูกต้องตามที่ควรตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่เพียงใดไว้ในรายงานการสอบบัญชี (บุหลัน ศรีมูล, 2555) การสอบบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องมีความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมากขึ้น ในการรวบรวมเอกสารตรวจสอบความมีอยู่จริงของข้อมูล และต้องใช้ดุลยพินิจในการตรวจสอบหลักฐานทางการบัญชีต่างๆ ที่นักบัญชีขององค์กรได้จัดทำขึ้นว่าเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ด้วยความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและความเป็นอิสระในการตรวจสอบ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลพร ศรีจันเพชร, 2554, หน้า 1-3) ดังนั้น ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องปฏิบัติงานสอบบัญชีด้วยความเป็นมืออาชีพ มีการวางแผนวิธีการสอบบัญชีอย่างละเอียด รอบคอบ รวมไปถึงการปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพงานสอบบัญชีมีมากขึ้น สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลในรายงานทางการเงิน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความเป็นมืออาชีพมีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีในการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านความเป็นมืออาชีพให้มากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทดสอบผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา การทดสอบผลกระทบความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการสอบบัญชี

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,411 คน และกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่ากับ 302 คน

ด้านเวลาและพื้นที่ ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม 2561 พื้นที่ในการวิจัยได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ความเป็นมืออาชีพมีผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้แนวกรอบแนวคิดดังนี้

1. ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) โดยประยุกต์แนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 (International Education Standards :IES3) (ศศิวิมล ศรีเจริญจิตร, 2548, เว็บไซต์) ประกอบด้วย

1.1 ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (Intellectual)

1.2 ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (Technical and Functional)

1.3 ด้านบุคคล (Personal)

1.4 ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร

(Interpersonal and Communication)

2. คุณภาพการสอบบัญชี (Auditing Quality) โดยประยุกต์จากแนวคิดคุณภาพการสอบบัญชี ของอุษณา ภัทรมนตรี (2547 : 39-40) ประกอบด้วย

2.1 ด้านความถูกต้อง (Accuracy)

2.2 ด้านความเที่ยงธรรม

(Objectiveness)

2.3 ด้านความชัดเจน (Clearness)

2.4 ด้านความกะทัดรัด (Conciseness)

2.5 ด้านความสร้างสรรค์ (Creation)

2.6 ด้านความสมบูรณ์ (Completion)

2.7 ด้านความทันกาล (Timeliness)

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,411 คน (สภาวิชาชีพบัญชี. 2561 : เว็บไซต์) และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (สุมินทร เบ้าธรรม, 2558, หน้า 61-62) ได้จำนวนเท่ากับ 302 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1.1 จำแนกผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็นแต่ละเขต

2.1.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร ตามสัดส่วน

2.1.3 ทำการสุ่มตัวอย่างตามข้อ 2.1.2 โดยวิธีจับฉลาก

2.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ด้านการสอบบัญชี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ทำงานในด้านอื่นๆ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตรวัดเป็นแบบ five – point Likert scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ครอบคลุมเนื้อหาความเป็นมืออาชีพทั้ง 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วยด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด จำนวน 7 ข้อ ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 6 ข้อ ด้านบุคคล จำนวน 6 ข้อ ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตรวัดเป็นแบบ five – point Likert scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดครอบคลุมเนื้อหาคุณภาพการสอบบัญชีทั้ง 7 ด้าน จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง จำนวน 3 ข้อ ด้านความเที่ยงธรรม จำนวน 3 ข้อ ด้านความชัดเจน จำนวน 4 ข้อ ด้านความกะทัดรัด จำนวน 3 ข้อ ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 ข้อ ด้านความสมบูรณ์ จำนวน 3 ข้อ ด้านความทันเวลา จำนวน 3 ข้อ

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งความเป็นมืออาชีพได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.456 – 0.723 และคุณภาพการสอบบัญชี ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.456 – 0.672 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งความเป็นมืออาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาเท่ากับ 0.969 และคุณภาพการสอบบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.959

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 ชุด ตามที่อยู่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 130 ชุด ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจำนวน 130 ชุด พบว่า มีจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 130 ชุด คิดเป็นร้อยละ 45.14 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานครโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพและคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการ

วิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. สรุปผลการวิจัย

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปี สถานะภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ทำงานด้านการสอบบัญชีมากกว่า 15 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาท และที่ปรึกษาด้านการบัญชี

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความเห็นด้วยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.40) ด้านการเรียนรู้ อย่างชาญฉลาด ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.36) ด้านเทคนิค และการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.40) และด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.37)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความทันเวลา ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.55) ด้านความเที่ยงธรรม ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.55) และด้านความกะทัดรัด ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.53) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.49) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.47) ด้านความชัดเจน ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.43) และ ด้านความสมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.56)

การทดสอบผลกระทบความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (TWS) ได้ดังนี้

$$TWS = 0.752 + 0.219LN + 0.227TF + 0.154PS + 0.227IN$$
 ซึ่งจากสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบ

บัญชีโดยรวม (TWS) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 42.282$; $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj}R^2$) เท่ากับ 0.561 (ตารางที่

1) เมื่อนำไปทดสอบผลกระทบระหว่างตัวแปรอิสระความเป็นมืออาชีพแต่ละด้านกับตัวแปรตามคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (TWS) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์รายด้านของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร

ความเป็นมืออาชีพ	คุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม (TWS)		β	t	p-value
	B	Std.Error			
ค่าคงที่ (a)	0.752	0.276		2.723	0.007**
ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (LN)	0.219	0.073	0.232	3.019	0.003**
ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (TF)	0.227	0.065	0.265	3.446	0.001**
ด้านบุคคล (PS)	0.154	0.069	0.179	2.220	0.028*
ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (IN)	0.227	0.077	0.247	2.968	0.004**
R = 0.758 $R^2 = 0.575$ $\text{Adj}R^2 = 0.561$ S.E.est = 0.22694 F = 42.282 p = 0.000					

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเป็นมืออาชีพ ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (LN) ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (TF) ด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (IN) ($\beta_1 = 0.232$, $\beta_2 = 0.265$, $\beta_4 = 0.247$) และด้านบุคคล (PS) ($\beta_3 = 0.179$) มีผลกระทบเชิงบวก

กับความเป็นมืออาชีพโดยรวม (TWS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 1, 2, 3 และ 4

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบของความเป็นมืออาชีพที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความเป็นมืออาชีพ	คุณภาพการสอบบัญชี						
	AAC	AOB	ACL	ACO	ACR	ACM	ATI
LN	0.401**	0.051	0.132	0.045	0.202	0.128	0.158
TF	0.158	0.221*	0.312**	0.193	0.170	0.267**	-0.058
PS	-0.239	0.072	0.030	0.367*	0.279**	0.179	0.103
IN	0.377**	0.237*	0.264**	0.046	-0.014	0.081	0.195

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นมืออาชีพด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (LN) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้อง (AAC) เท่ากับ 0.401 ความเป็นมืออาชีพด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (TF) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความเที่ยงธรรม (AOB) เท่ากับ 0.221 ด้านความชัดเจน (ACL) เท่ากับ 0.312 และด้านความสมบูรณ์ (ACM) เท่ากับ 0.267 ความเป็นมืออาชีพด้านบุคคล (PS) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความกะทัดรัด (ACO) เท่ากับ 0.367 และด้านความสร้างสรรค์ (ACR) เท่ากับ 0.279 ความเป็นมืออาชีพด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (IN) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้อง (AAC) เท่ากับ 0.377 ด้านความเที่ยงธรรม (AOB) เท่ากับ 0.237 และด้านความชัดเจน (ACL) เท่ากับ 0.264

4. อภิปรายผล

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความเห็นด้วยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม และเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ และด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการสอบบัญชีเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองเอาไว้ว่ามีความถูกต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพไปใช้ในการตัดสินใจจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาทิ สิ่งพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต การเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์มากกว่า รวมไปถึงการเรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง กฎหมาย มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจจะมีผลกระทบต่อการสอบบัญชี เพื่อนำไปสู่การวางแผนการสอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ไม่ตรีกับเพื่อนร่วมงานและเพื่อน

ร่วมวิชาชีพ ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันซึ่งจะส่งผลให้การสอบบัญชีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิดา จินมอญ (2559, บทคัดย่อ) พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านทักษะการจัดการองค์กร

ความเป็นมืออาชีพด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (LN) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม และด้านความถูกต้อง (AAC) อาจเป็นเพราะผู้สอบบัญชีที่มีความเป็นมืออาชีพในการสอบบัญชีต้องมีพื้นฐานความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชีและการสอบบัญชีเป็นสำคัญ ความเป็นมืออาชีพในการสอบบัญชีจะทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติ ทำให้งานตรวจสอบบัญชีมีความน่าเชื่อถือ และส่งผลให้งานตรวจสอบบัญชีประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งการสอบบัญชีเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองเอาไว้ว่ามีความถูกต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของญัฐธิดา จินมอญ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย พบว่า ความเป็นมืออาชีพด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

ความเป็นมืออาชีพด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (TF) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านความเที่ยงธรรม (AOB) ด้านความชัดเจน (ACL) และด้านความสมบูรณ์ (ACM) อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันมีสถานประกอบการด้านการสอบบัญชีมากขึ้น จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันในการดำเนินงาน ผู้ประกอบวิชาชีพการสอบบัญชีจึงมี

ความจำเป็นต้องแสวงหากลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้แข่งขันได้ เช่น การนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีเข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีเองจะต้องมีความเป็นกลาง และความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์โดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริง หรือบิดเบือนความเป็นจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่น และได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์ทันต่อเวลา ปกป้องการเข้าใจผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณนิภา อุ่นคำ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการปฏิบัติงานสอบบัญชีเชิงรุกที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอบบัญชีเชิงรุกโดยรวมและด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความชัดเจน และด้านความสมบูรณ์ อยู่ในระดับมาก

ความเป็นมืออาชีพด้านบุคคล (PS) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านความกะทัดรัด (ACO) และด้านความสร้างสรรค์ (ACR) อาจเป็นเพราะ อาจเป็นเพราะการทำงานอย่างมืออาชีพต้องมีความรอบรู้ เชี่ยวชาญชำนาญพิเศษในวิชาชีพของตน สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานอย่างถูกต้อง มีไหวพริบในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ และลงมือทำอย่างจริงจัง มุ่งมั่นตั้งใจให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด เช่นเดียวกับ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงตนเองเพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานมาตรฐานการสอบบัญชี โดยการนำแนวคิด หลักการบัญชีที่รับรองมาใช้ในการวิเคราะห์และการสอบถามประเด็นต่างๆ ที่มีข้อสงสัยอย่างเป็นกัลยาณมิตรบนพื้นฐานของจริยธรรมการสอบบัญชี โดยไม่กระทบหรือขัดแย้งต่อผู้รับการสอบบัญชี เพื่อให้การสอบบัญชานั้นเสร็จตามเวลาที่กำหนด นำไปสู่การสอบบัญชีที่เป็นเลิศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริหารในการรับรองงบการเงินและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับ

บุคคลภายนอกที่ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของลัดดาวัลย์ ยอดบัว และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์ (2561, หน้า 342) ที่ศึกษาอิทธิพลของการควบคุมการสอบบัญชีและความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่าการควบคุมการสอบบัญชีและความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี

ความเป็นมืออาชีพด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (IN) มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านความถูกต้อง (AAC) ด้านความเที่ยงธรรม (AOB) และด้านความชัดเจน (ACL) อาจเนื่องมาจาก การสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร หากการสื่อสารภายในองค์กรดีชัดเจน ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจก็ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรในทางบวก ในงานสอบบัญชีก็เช่นเดียวกันทักษะทางด้านการติดต่อสื่อสาร ถือเป็นทักษะที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นมืออาชีพในการการปฏิบัติงาน เป็นเงื่อนไขสำคัญของผู้ตรวจสอบที่จะทำให้งานตรวจสอบนั้นประสบผลสำเร็จ การติดต่อสื่อสารถือเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ตรวจสอบ ทักษะนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ตรวจสอบต้องปฏิบัติงานภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ซับซ้อน และต้องเผชิญกับผู้คนมากมาย รวมถึงต้องปฏิบัติงานภายใต้เงื่อนไขสำคัญ นั่นคือ ต้องมีความเป็นอิสระจากผู้รับการตรวจสอบ ดังนั้นหากผู้ตรวจสอบมีลักษณะเฉพาะตัวที่ดีและมีทักษะทางด้านสังคมที่สูง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม จะทำให้งานตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพรรณ กรรณ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล (2561, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผย การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่ง

ประเทศไทย พบว่าปัจจัยการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบด้านความเชื่อมั่นในการจัดการการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ มีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผยการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสูงสุด

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 ผู้สอบบัญชีควรมุ่งเน้นความเป็นมืออาชีพด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ การค้นหาวิธีการทำงานใหม่ๆ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานสอบบัญชี ย่อมส่งผลให้การนำเสนอรายงานการสอบบัญชีมีความชัดเจน โดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อการตัดสินใจของหน่วยรับตรวจ

5.1.2 ผู้สอบบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ควรให้ความสำคัญกับความเป็นมืออาชีพ ด้านบุคคล อาทิ การนำแนวคิด หลักการบัญชี มาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี มาเรียนรู้และปรับปรุงตนเอง ให้มีความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลช่วยให้การนำเสนอรายงานมีข้อมูลที่สร้างสรรค์ ตรงประเด็น ไม่อ้อมค้อม มีข้อมูลที่กระชับและได้ใจความ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยรับตรวจอย่างสม่ำเสมอ

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในแต่ละภูมิภาค เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้ตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธิดา จินมอญ. (2559). **ความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2548). **การสอบบัญชี**. กรุงเทพฯ : ที่พีเอ็น เพรส.
- บุหลัน ศรีมูล. (2555). **ผลกระทบของมาตรฐานการปฏิบัติงานการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียากร ปรีโยทัย และสุภัทธร ทวีจันทร์. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย**. วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์, 1(2), 8-20.
- ภัทรพรรณ กรรโณ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2561, กันยายน-ธันวาคม). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผยการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย**. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(3), 926-942.
- ลัดดาวัลย์ ยอดบัว และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์. (2561, พฤษภาคม – สิงหาคม). **อิทธิพลของการควบคุมการสอบบัญชีและความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีในกรุงเทพฯและปริมณฑล**. วารสารมหาวิทยาลัยศรีศรีปทุม. 12(28), 342-357.

- วรรณนิภา อุ่นคำ. (2557). ผลกระทบของการปฏิบัติงานสอบบัญชีเชิงรุกที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีรณา ติรณะประกิจ และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ทำให้คุณภาพงานสอบบัญชีลดลง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิวิมล ศรีเจริญจิตร. (2548, มกราคม). “International Education Standards (IES3)” สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. 5(3), 1.
- สภาวิชาชีพบัญชี.(2561). ฐานข้อมูลรายชื่อผู้สอบบัญชีรับอนุญาต. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.fap.or.th>.
- สิริธัมมา พวงพิลา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความเป็นมืออาชีพของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุมินทร เป้าธรรม. (2558). วิจัยทางการบัญชี. กรุงเทพฯ : ทริปเบิ้ลกรุ๊ป.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2547). การตรวจสอบและการควบคุมด้านคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Aker, D., Kumer, A. and Day, G.S. (2001). **Marketing Research (7th ed)**. New York: John Wiley & Sons.
- Alktani, S., and Ghareeb, A. (2014, March). Evaluation Of the Quality of the Internal Auditing Position in the Public Sector in Saudi Arabia : An Applied Study. **Global Review of**
- Accounting and Finance, 5(1), 93-106.

